

nok kiadásait költségvetésükből biztosítják. Egyleti hagyományra emlékeztet az a közgyűlési döntés, amelynek értelmében a rendezvényeken az ingyenesség a tagság joga.

A tartalmi munka szerkezete nem mutat nagy különbözöséget, de találunk lényeges sajátosságokat a civil intézményeknél. Míg a kht működésének nem feltétele az önművelő, művészeti, hagyományörző, hobbi közösségek támogatása, addig civil intézmény kimondottan előtérbe helyezi ezek fenntartását. Alapításának lényegéből fakad, hogy az egyesület és a közösségek tagjainak igénye megelőzi a rendezvényszemléletet. Az emberi kapcsolatok fenntartása, a korosztályi párbeszéd megelőzi a szakmai kapcsolatok fejlesztését. Nagy értéke van a tagságnak. Nagy gond viszont az elöregedés. Ifjúságot vonzó közösséggelők is híjával vannak, mint általában a művelődési házak. A civil intézményekben a népművelői munkának az egyesületi tagság igénye szab irányt. Hangsúlyosak a közösségi élet rendezvényei (ismeretterjesztő, művészeti programok, magyarságtudatot, nemzeti összetartozást elősegítő események). A rendezvényeken túl nyitottak közösségek irányába, befogadó szellemiségűek. Sokszínű szakmai munka folyik, mégsem mutat annyi közös vonást, mint az önkormányzati intézmények esetében. Talán a közösségi hagyományokat és a hazai, külföldi kapcsolattartó, fejlesztő programokat lehet ide sorolni.

Az útkeresésben nem mellőzhető az a szakmai tudás, kapcsolati tőke, amely a kulturális területen működő civil szervezetek szövetkezésében rejlik. Nem kizárólagos út, de a Közművelődési Tanács felkínált lehetősége úgy az önkormányzati, mint a kht formában működő intézménynek segíthet a hatékonyabb érdekképviselés elérésében. Ennek fejében el kell(ene) viselni a civil kontrollt. Ez nem lehet idegen tőlünk, hiszen elsősorban a közösségeké a ház.

Az országos szakmai érdekképviselések tehetnek azért, hogy álviták helyett valós, az uniós források eléréséhez vezető utakról szülessenek – akár részletező – egy-egy megye tapasztalatát elemző dolgozatok. Nem kétséges az egeri konferencia után, hogy amíg egy kolléga úgy kezdi a mondatát, hogy az önkormányzati intézménnyel szemben miért hatékonyabb a kht-s működési forma, nem értjük egymást. Mert nem érhetünk célba, amíg úgy érzi, hogy ellensége az önkormányzati intézmé-

nyekben dolgozó népművelő. Így csak öntévesztők lehetünk mindannyian. Nem válthat ki ellenérzést a másik oldal megnyilatkozása. Nincs másik oldal, mi egy oldalon vagyunk.

Csak néhány civil intézmény munkaszervezetét, költségvetését vizsgálhattam. Összevetésükkel nem érveket, pusztán gondolatokat kívántam megfogalmazni – vélhetően az új típusú partnerség kialakítása, vagy akár egy frissítő szakmai vita (akár vitasorozat) érdekében.

Végezetül újra példa a múltból. Az idézett Ózdi Olvasó Egyesület épületében 1000 férőhelyes színházterem, a kor színvonalán álló profi színpadtechnika (esőfüggöny, süllyesztő, lengő trapéz, forgószínpad, zsinórpadlás, zenekari árok, öltözők), bál- és biliárdterem, kártyaszoba, étterem és konyha, kerthelyiség, (amelyet télen korcsolyapályává alakítottak), galéria, könyvtár és mozi működött, nem sorolom, mert mesének tűnik, pedig egykor ez volt a valóság.

Ma nincs ilyen erős egyesület, alapítvány? De igen, csak szándék nincs még, amely a civil közösségeket eléggé felnőttnek, a vezetőséget eléggé felkészültnek, a munkatársakat eléggé elhivatottnak és kreatívnak ismerje el. Nem mellékes az sem, hogy egy szervezet vagy több szervezet szövetsége jelentkezik-e a feladatra. Az érettség bizonyítéka, ha ebben a vitathatatlanul újszerű együttműködésben felismert közös felelősség „megférti egy gyékényen”. Volt erre példa, a rendszerváltás előtti a társadalmi vezetőség. Még, ha az egyleti örökség groteszk mímelésésként értékeljük is, emlékeztetett valamire.

Az intézményi jövő: nonprofit, önkormányzati, üzleti? Nem tudom, de azt tudom, hogy nélkülünk nem jöhet létre megújulás. Tudom, hogy ez előtt állunk. Európa tiszteli hagyományainkat, de életképtelen rendezvényszemléletünket nem díjazza. Ne adjuk fel örökségünket, de semmi okunk szakmai gögre. Úgy gondolom, hogy nem megváltani kell a közművelődést, csupán megtartani annak eredeti tartalmát. A jövő kultúra nélkül nem kell, mert emberként (népművelőként is) riaszt a tunya, igénytelen tömeg. Vágyom a saját sorsát közösségbe helyező, közösségi otthonát igénnyel működtető embertársaimmal való szakmai párbeszédre, mert ez munkát, értelmet és távlatot ad nekem, népművelőnek.

PÁL MIKLÓSNÉ

VÁLLALKOZÁSBAN MŰKÖDŐ MŰVELŐDÉSI HÁZAK BÉKÉS MEGYÉBEN

Megyénkben 2000. novemberében 75 művelődési otthon jellegű intézmény közül a gyomaendrődii és az elekii – mind a kettő kisváros – magánvállalkozó működteti.

A Magyar Művelődési Intézet felkérése alapján arra vállalkoztam, hogy bemutassam miként és miért alakult át az önkormányzati költségvetési intézményi forma vállalkozóivá.

Milyen volt az átalakulás folyamata? Mi jellemzi e működési forma gazdasági mechanizmusát? Változott-e, ha igen, hogyan a személyi ellátottság, a tartalmi tevékenység? Milyen előnyei és hátrányai vannak e működési formának?

Mindkét vállalkozás rövid múlttra tekint vissza. Tapasztalatokat, tendenciákat, következtetéseket helytelen lenne levon-

ni. Bízom benne, hogy a mellékelt dokumentumokból, a kollégák nyilatkozataiból körvonalazható a közművelődés vállalkozói formájának mibenléte.

I. Interjúk:

REIBEL MIHÁLY MŰVELŐDÉSI HÁZ, ELEK

Beszélgetőpartner: Árgyelán György, vállalkozó-népművelő

1. Az átalakulás

– Mikortól működik vállalkozási formában a művelődési ház?

– 1999. október 1-től.

– Hogyan jött létre a vállalkozói forma?

A KÖZMŰVELŐDÉS SZERVEZETRENDSZERE

– Az önkormányzat 1999. augusztusában kiírta a művelődési ház igazgatói pályázatát. A kiírásban rögzítették, hogy olyan pályázókat várnak, akik esetleg vállalkozói formában is hajlandók üzemeltetni az intézményt.

Ekkor a testület még nem döntötte el, hogy költségvetési intézményként vagy vállalkozásként működteti majd a művelődési házat. Én korábban politikai pályán dolgoztam, de rendelkezem, több mint 20 éves közművelődési gyakorlattal. Nem Eleken lakom, hanem a szomszédos településen.

Tájékoztattam részben képviselőknél, részben a polgármesternél, és beadtam a pályázatomat. A testületi döntést megelőzően meghallgatott a művelődési bizottság, itt elsősorban a humán területen dolgozók feltették az intézményt és a leendő tevékenységét a vállalkozási formától. A pénzügyi és a vállalkozói bizottság meghallgatásán már érezkelni lehetett, hogy a szándék a vállalkozásba adás. Ehhez tudni kell, hogy Elek város önkormányzata az elmúlt évben pénzügyi gondokkal küszködött, többek között azon gondolkodtak, hogy iskolákat összevonjanak, esetleg bezárják a nemzetiségi iskolát. Szándékuk mindenképpen a város gazdálkodásának stabilitása volt és választaniuk kellett, hogy vagy bezárják a részben felújított művelődési házat, vagy olyan működési formát választanak, ahol költségeket tudnak megtakarítani.

Elképzelhető, ha nem alakul ki a településen ilyen gazdasági helyzet, akkor nem merül föl a vállalkozásba adás gondolata.

A bizottsági meghallgatások után következett a testületi döntés, ahol először kineveztek egy költségvetési üzemeltetési művelődési ház élére igazgatóként, öt éves megbízáttal. Ugyanezen a testületi ülésen döntöttek arról, hogy mégsem költségvetési formaként működjön az intézmény, hanem vállalkozásként.

Megbízták a polgármestert és néhány képviselőt, hogy dolgozzák ki a feltételrendszert, vagyis, a leendő közművelődési megállapodást. Én vállaltam e formát.

– Befolyásoltad-e a képviselőket, hogy szívesebben működtetné az intézményt vállalkozásban?

– Nem befolyásoltam, de lehet, hogy észrevételeimmel, véleménynyilvánításommal sugalltam, hogy vállalkozásban is el tudom látni e feladatot.

– Hogyan alakult ki a közművelődési megállapodás között és az önkormányzat között?

– A pályázatomban jelentette a szakmai-tartalmi alapot, mivel én még ilyen megállapodást nem kötöttem, ezért kerestem egy ügyvédet, aki az érdekeimet védte, hiszen sok olyan dolog volt, amelyre abban a pillanatban nem gondoltam (amelyre az ügyvéd hívta fel a figyelmemet).

A közművelődési megállapodás egy alkufolyamat végeredményeként jött létre.

– Hogyan értesült a lakosság arról, hogy a művelődési ház vállalkozási formában működik?

– A közművelődési megállapodás elfogadása a testület nyilvános ülésén történt, amelyet a kábel TV közvetített a városban, illetve több újságcikk is foglalkozott ezzel a kérdéssel.

– Hogyan fogadta a lakosság a működési forma változását?

– Nemigen foglalkoztak vele. Természetesen a településen volt „félrehallás”, akik úgy gondolták, hogy ez egy zártkörű intézménnyé válik, és ide minden esetben csak pénzért lehet bejönni, de ez a lakosságnak csak egy nagyon kis százalékát érintette. Ma már nemigen foglalkozik senki e kérdéssel, hiszen be-

bizonyosodott, hogy az intézmény a működési formától függetlenül a település lakosságáért dolgozik.

2. Dokumentumok

– Van-e az önkormányzatnak közművelődési rendelete?

– Nincs.

– Milyen megállapodást kötött veled az önkormányzat?

– Közművelődési megállapodást, amelynek az alapja az általam benyújtott pályázat volt, illetve az általam készített gazdasági számítások.

– Hány évre szól a megállapodás?

– Öt évre, de bármikor, bármelyik fél kezdeményezheti annak felbontását. Az elmúlt év októberében, amikor a vállalkozás kezdődött, az önkormányzat kísérletnek tekintette. A testületi ülésen is elhangzott, hogy az első év próbaév. Ez befejeződött, sem az önkormányzat, sem én nem kezdeményeztük a megállapodás felbontását. A testületi ülésen a képviselők jelentős része elégedett volt a tevékenységünkkel.

– Kötött-e az önkormányzat más szervezettel közművelődési megállapodást?

– Tudomásom szerint nem

3. Gazdálkodás

– Végeztél-e gazdasági számításokat?

– Igen, végeztem. Nehezítette a helyzetemet, hogy az intézmény négy évig nem működött, ekkor újították fel. Éppen ezért konkrét tapasztalati tényeim, adataim nem voltak. Tájékoztattam a megye városaiban működő művelődési házak gazdálkodásáról.

Kiindulási alapom az épület működtetése volt. Ez vonatkozott a rezsiköltségekre, továbbá azon munkatársak bérköltségére, akik üzemeltetni tudják, a saját béremen kívül a takarító, ügyelő, stb.

Nem ismertem az intézmény korábbi anyagi kondícióit sem. Elkészítettem egy gazdasági számítást, amely a kiindulási pozíciót jelentette az alkufolyamatban. Meghatároztam azt az összeget, amely alatt nem veszem ki az intézményt vállalkozásba. Az önkormányzat elfogadta az ajánlatomat, mint később megtudtam, az általam ajánlott összeg jelentősen, kb. 2-3 millió Ft-tal alatta maradt a korábbi támogatási összegnek.

– Voltak-e kikötéseid?

– Igen, egyértelmű kikötésem volt, hogy a művelődési házban lévő büfét én üzemeltessem, bármilyen jellegű rendezvény van az épületben. Ezt tekintettem stabil bevételi lehetőségemnek. Az alapelvem az volt, hogy elkerüljem a közfürdők „betegségét”. Aki a közfürdőt üzemelteti, többnyire csődbe jut, aki viszont a közfürdőben gondoskodik a vendéglátásról, az jól megvan. Nem kívántam kocsmát létrehozni, erre jelenleg is ügyelek, hogy kulturált, a rendezvényekhez kapcsolódó alkalmi vendéglátás szolgálja a látogatókat.

– Az általad elkészített gazdasági számításokban szerepelt-e kiadás a tartalmi tevékenységre?

– Igazából nem. Úgy gondolom, hogy a költségvetési intézményként működő művelődési házak az állami támogatás kontójára nem terveznek tartalmi tevékenységgel kapcsolatos kiadásokat. Ezeket a saját bevételükből oldják meg.

– Információd szerint mennyi volt a felújítás megkezdésekor az önkormányzat támogatása?

– Pontos számomat nem, de 6-7 millió Ft-ra becsülöm az összeget.

– Ez jelenleg hogy néz ki?

A KÖZMŰVELŐDÉS SZERVEZETRENDSZERE

– Havonta egy meghatározott összegű támogatásban részesülök. A megállapodás értelmében ez az összeg évente az inflációs rátával növekszik, 2001 januárjától 10 %-kal emelkedik, ezt szavazta meg az elmúlt hónapban az önkormányzat.

– **Milyen formában kapod a támogatást?**

– Az önkormányzat minden hónapban támogatásként a számlámra átutalja az összeget.

– **Ellenőrzi-e az önkormányzat az általa nyújtott támogatás felhasználási jogcímét?**

– Elvileg ellenőrizhetné, de ezt nem teszi. Évente beszámolási kötelezettségem van a tartalmi tevékenységről. Ez történt meg egy hónappal ezelőtt.

– **Mire elegendő az önkormányzat által nyújtott támogatás?**

– Az igazgató bérére, az alkalmazottak bérére, az épület rezsiköltségeire és néhány rendezvény kiegészítő támogatására.

– **A szolgáltatás díjait meghatározták-e?**

– Azt határozták meg, hogy bizonyos köröknek, pl. a civil közművelődési szervezeteknek mennyiért adhatom a termet. Több megszorítás nem volt, pl. hogy egy árusnak mennyiért adom ki a termeimet, az mindig egy alkufolyamatban az árus és köztem alakul ki, hiszen ez nem az alaptevékenységi kört érinti.

– **Milyen bevételi forrásaid vannak?**

– Az önkormányzati támogatás
– a büfé bevétele, a saját bevételem legjelentősebb részét ez képezi

– szórakoztató rendezvények jegybevétele

– terembérleti díjak

– önkormányzat céljellegű támogatása (pl. nemzeti ünnepek megrendezése)

– pályázati támogatások (ez évben két pályázaton nyertem, nemzetiségin és Nemzeti Kulturális Alapprogram Közművelődési Kollégiumától)

– szponzori támogatás, ennek összege csekély, de volt rá példa, pl. egy aszfalt-rajzverseny. Nagyon kevés időm van arra, hogy a településen megkeressem a potenciális szponzorokat.

– **Az épület felújítására költesz-e, illetve a technikai eszközök, berendezési tárgyak fejlesztését hogyan valósítod meg?**

– Az épület felújítására nem költök, hiszen az önkormányzat részben az odakerülésem előtt, részben ezt követően teljesen felújította az intézményt. Kisebb karbantartási munkákat kell megvalósítanom.

Berendezési tárgyakat, eszközöket viszont vásároltam, 30 db fotelt, 4 db tárgyalóasztalt, 40 db széket, számítógépet, telefonközpontot. Ezek az eszközök az én tulajdonomat képezik, a megállapodás esetleges felbontásakor felajánlhatom az önkormányzatnak megvásárlásra, vagy máshol értékesítem.

– **A technikai felszereltség javítás érdekében az önkormányzat részt vesz-e a Minisztérium által meghirdetett érdekeltégnövelő pályázaton?**

– Nem vett részt, '98-'99-ben azért, mert senki sem hívta fel a figyelmét rá, 2000-ben már én voltam az oka, hiszen nem rendelkeztem azokkal az információkkal, hogy honnét lehet támogatásokat szerezni. 2001-ben kezdeményezem a pályázat beadását.

4. Tevékenység

– **Milyen közművelődési tevékenység működött az intézményben a vállalkozásba vételt megelőzően?**

– Eleken 20 évvel ezelőtt nagyon gazdag közművelődési tevékenység volt. Ez kapcsolódott egy Kossuth-díjas népművelő személyéhez, akit Nyisztor Györgynek hívtak.

Nyugdíjazása, majd halála után lassú leépülés jellemezte a közművelődést.

Kb. 6 évvel ezelőtt a művelődési házat összevonták a könyvtárral. Ekkor felgyorsult a tevékenység leépülése.

Négy évvel ezelőtt bezárták a művelődési házat, hozzákezdtek a felújításhoz. A művelődési ház – akkor már csak egy – népművelőjét beköltöztették az önkormányzat épületébe és elsősorban a városi nagyrendezvények szervezését bízták rá.

Amikor átvettem az intézményt, gyakorlatilag Eleken már nem beszélhettünk közművelődési tevékenységről.

– **A városban közművelődéssel foglalkozó civil szervezetek sem működtek?**

– De igen, bár ezek száma kevés. A Német Kisebbségi Önkormányzat megalakulása után létrejött a Német Kulturális Egyesület, táncegyüttessel és egyéb közművelődési tevékenységgel, ők a Német önkormányzat épületében működnek. A Román Kisebbségi Önkormányzat is megalakult, a Román Hagyományörző Csoportot nem vette át, azok vegetálva működtek.

– **Milyen csoportoknak adsz térítésmentesen helyet az intézményben?**

– A közművelődési megállapodás kialakulásának folyamatában én kezdeményeztem, hogy azok a csoportok, amelyek nem önálló jogi személyiségűek, „nincs támogatójuk”, azok díjmentesen az intézményben működjenek.

– **Milyen közösségek működnek az intézményben jelenleg, és ezeknek milyen a viszonya veled?**

– A közösségek, klubok egy jelentős része a hagyományos formában működik az intézményben, vagyis úgy fogom föl, mint a művelődési ház csoportjait. Ilyen, pl. a Nyugdíjas klub, az Aerobic kör – ebből öt működik – és Praktika klub, Helytörténeti Fotókör, Elekiek alkotóköre, Rajzsakkör, Színhátszókör, Román Hagyományörző Csoport, Nyugdíjas énekkar, stb.

Az elmúlt évben létrehoztunk négy gyermek néptáncegyüttest is, ezek ez év szeptemberében átkerültek az iskolához, ahol megalakult a művészeti alapiskola. A legtehetségesebb gyerekek hozzánk járnak az Elek Néptánc csoportba.

A csoportok nem fizetnek terembérleti díjat, a csoport vezetői tőlem nem kapnak tiszteletdíjat, önkéntes munkában, vagy vállalkozóként szervezik a közösséget. A közösségek tagjai sem tagdíjat, sem részvételi díjat nem fizetnek nekem.

Működnek felnőttoktatási formák, tanfolyamok, ilyen például a számítógépes képzés. Itt az oktató egy vállalkozó, aki bérlő a termet, ő vállalkozik a szervezésre is. Itt szeretném elmondani, hogy már a harmadik kurzus bonyolódik az intézménynél, az első kettőnél nem kértünk terembérleti díjat, csak azért, hogy beinduljon a folyamat.

– **Az előzőekben felsorolt közösségek hogyan alakultak?**

– Volt közöttük olyan, amely működött a településen és bejöttek hozzánk, de a csoportok jelentős részénél én voltam, aki kezdeményezte a kialakulásukat.

– **Egyesületek működnek-e az intézményben?**

– Itt működik a Mozgáskorlátozottak Egyesülete, a Horgász Egyesület, Nyugdíjas Egyesület, ők sem fizetnek terembérleti díjat.

– **Milyen alkalmi rendezvényeid vannak, és melyeknek adsz helyet?**

– Az alkalmi rendezvények jelentős részét saját magam szervezem, amelyekben van szórakoztató jellegű, pl. németek bálja, román bál, stb.

Van közöttük olyan, amely ismeretet és információt közvetít a lakosság felé, pl. a kukorica felvásárlás visszásságainak megismeré-

A KÖZMŰVELŐDÉS SZERVEZETRENDSZERE

sére és a kukoricatermesztéssel foglalkozó lakosság érdekeinek képviselőjére – az érintettek bevonásával – fórumot rendeztünk.

Az intézményben működő csoportok bemutatkozását is megteremtjük, ilyen pl. a hétvégén sorra kerülő Aerobic Shaw. Az Aerobic kör év végi bemutatója, amelyet bevétel nélküli rendezvényként szervezek. Természetesen vállalom a rendezvényvel kapcsolatos kiadásokat is. A bevételét egy Aerobic egyesület létrehozására fordítjuk. Azt szeretnénk, ha ez a kör a későbbiekben pályázna, és önállóan élné tartalmi tevékenységét.

A Magyar Kultúra Napjának tiszteletére az eleki gyerekek körében nagyszabású és látványos versenyt hirdettünk, ebben volt rajzpályázat, szavalóverseny, stb.

– **Hogyan veszel részt a település-szintű nagyrendezvényekben? Pl. Elekiek Világtalálkozója, nemzeti ünnepek, jeles napok, stb.?**

– A szerződésben rögzítettek értelmében feladatom a településen a nemzeti ünnepek megszervezése. Minden alkalommal elkészítem a tartalmi tervet és a költségvetést. Abban az esetben, ha az intézményben működő csoportokkal díjmentesen megvalósítható a rendezvény és ezt a javaslatot választja az önkormányzat, akkor megszervezem. Ha az önkormányzat elfogadja, hogy egy költségesebb változatot valósítsak meg, akkor az ehhez szükséges összeget biztosítja számomra.

A város legnagyobb rendezvénye az Elekiek Világtalálkozója. E rendezvény megvalósítására kialakított szervező bizottság vezetésére felkértek, e megbízatást nem vállaltam föl, mert úgy gondoltam, hogy ez a polgármester feladata. Viszont a bizottságnak tagja voltam, a tartalmi tevékenység kialakításában és a megvalósításban jelentősen közreműködtem. Voltak olyan események, pl. rajzverseny, kiállítások, amelynek költségeit én finanszíroztam, a kiadások jelentős részét az önkormányzat vállalta magára.

5. Személyi ellátottság

– **Milyen változás következett be a munkatársak területén?**

– A felújítást megelőzően három népművelő, két takarító és egy karbantartó dolgozott a művelődési házban.

Az összevont könyvtár-művelődési házi korszakban a szakalkalmazott létszám egy főre csökkent.

1999. március 15-ére átadták a felújított művelődési házat, és önállóították a könyvtártól. Ekkor ez az egy népművelő dolgozott ott, és munkanélkülieket foglalkoztatott az önkormányzat. A népművelőnek fölmondtak, és megkapta a végkielégítést.

1999. október 1-jétől – a vállalkozás kezdete – egy fő – én – szakalkalmazott dolgozik az intézményben, alkalmazok két segítő munkatársat, akiknek a bérét a Munkaügyi Központ támogatja. Bízom benne, hogy ők hosszabb távon megmaradnak, a támogatás lejárta után alkalmazottaim lesznek. Van egy takarítónőm, akit minimálbérrel foglalkoztatok.

A vállalkozásom egyben családi vállalkozást is jelent. A feleségem közművelődési szakirányú főiskolai végzettséggel rendelkezik, neki is van önálló vállalkozása, őt tekintem helyettesemnek, rendszeresen részt vesz az intézményi munkában. Neki is van alkalmazottja, amikor a művelődési házban nagyobb esemény történik, őket is mozgósítani tudom, „családban marad”.

6. Szervezeti forma

– **Kívánsz-e változtatni a közeljövőben a szervezeti léte-**

– Nem. Ha most kellene döntenem, akkor is a vállalkozási formát választanám. Egy Elek nagyságrendű település – 6.000 fő – kicsi ahhoz, hogy Kht-t alakítsak. A 3-5 millió Ft kis tőke ahhoz, hogy annak feltételeit megteremtsem.

Én, mint egyéni vállalkozó, nem az államháztartási, hanem a vállalkozói törvény szerint gazdálkodom. Elég egy könyvelő, aki havi 8.000 Ft-ért dolgozik nekem. A Kht. esetében köteles vagyok könyvvizsgálót, felügyelő bizottságot, könyvelőt stb. alkalmazni.

– **Tervezed-e, hogy vállalkozásodat bővíted egyéb közművelődési szolgáltatásokkal?**

– Jelenleg is szervezek családi eseményeket nemcsak Eleken, hanem a szomszéd településen is. Megjegyzem, hogy ott a művelődési házat bezárták, terveim között szerepel, hogy azt is kiveszem vállalkozásba.

7. Összegzés

– **Kérlek, hogy a tapasztalatok alapján röviden foglalj össze a vállalkozási forma előnyeit, illetve hátrányait! Hasonlítsd össze a vállalkozói és az önkormányzati működési formát!**

– **Előnyei:**

– A megállapodás pontosan rögzíti a feladataimat. Az önkormányzat nem kérhet tőlem plusz feladatokat, csak abban az esetben, ha ehhez biztosítja az anyagi támogatást is.

Ha teljesítem a megállapodásban foglaltakat, az önkormányzat nem szólhat bele a tevékenységembe, nem csökkentheti a támogatásomat.

– Szabadságot élvezhetek a munkatársak alkalmazásában. Nem kötnek a munkaterületek kialakításában rendeletek és törvények, hanem a munkavállaló és köztem kialakított alku határozza meg az alkalmazást.

– Nem kötött egyetlen költségnem sem.

– Szabad a gazdálkodásom, magam határozom meg, hogy mire költök, és magam osztom be a pénzemet.

– **Hátrányai:**

– Kevesebb az önkormányzati támogatás.

– Nem számíthatok pótelőirányzatokra évközben.

– A megtermelt nyereség után adózni kell.

– A 30.000,- Ft-ot meghaladó tárgyi eszközök vásárlása után is nyereségadókat kell fizetnem.

– Megszűnt a nyolcórás munkaidőm.

– Nemcsak népművelői munkát kell ellátni, hanem minden az ott dolgozó, ha szükséges takarít, ha szükséges, ügyel is.

– **Kinek és milyen helyi társadalmi feltételek mellett ajánlod a vállalkozói működési formát?**

– Olyan népművelőnek ajánlom, aki jó szakember és tisztességes, nem akar ebből meggazdagodni, népművelői szemlélettel dolgozik.

A település lélekszáma ne haladja meg az 5-6 ezer főt. A nagyobb lélekszámú településeken inkább a Kht. formát javaslom, mert ott már szükség van egy nagyobb fokú társadalmi kontrollra.

Az intézmény épülete lehetőleg sok kisteremmel rendelkezzen, mert ezt lehet jól bérbe adni, amíg egy kistermet eladok havonta tízszer, addig egy nagytermet évente háromszor, a mi település nagyságrendünkön.

Az épület ne legyen lepusztult, és az alapfelszereltséggel rendelkezzen.

KATONA JÓZSEF VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, GYOMAENDRÓD

Beszélgető partner: Megyeriné Csapó Ildikó, vállalkozó-
népművelő

1. Az átalakulás

– Mikortól működik vállalkozási formában a művelődési ház?

– 1999 februárjától.

– Mi indokolta a szervezeti változtatást?

– A városi önkormányzat gazdasági racionalitása indokolta a szervezeti átalakítást. A képviselő-testület elsősorban gazdasági megtakarításokat szeretett volna elérni azzal, hogy különböző költségvetési intézményeket más-más formában működtet. Megvizsgálta az óvodát, bölcsődét, sportcsarnokot, mozit, és többek között így került sor a művelődési ház szervezeti átalakítására.

– Hogyan valósult meg az átalakulási folyamat?

– Hivatalosan az átalakulási folyamat előkészítéséről nem tudtam, sem a bizottsági, sem a testületi ülésre nem hívtak meg. Ez azt jelenti, hogy a véleményemet az átalakulási folyamatról nem kérdezték meg. Természetesen a szóbeszédéből értesültünk a dologról. Ez az eljárási mód jó néhány hónapig bizonytalanságot jelentett az intézmény valamennyi dolgozójának. Ez alatt az idő alatt a tevékenységünk természetes módon lecsökkent. Az önkormányzat döntött és kiírták a pályázatot.

– Megpróbáltad-e a folyamatot valamilyen formában befolyásolni?

– Nem. Utólag úgy érzem, hogy be kellett volna mennem a polgármesterhez az intézmény és a munkatársak érdekében.

– Kinek a véleményét kérte ki az önkormányzat az átalakulással kapcsolatban?

– A Megyei Művelődési Központ igazgatóját meghívták a művelődési bizottság ülésére, aki információim szerint egy nonprofit működési formát ajánlott az önkormányzatnak, de ezt nem fogadták el. Vélhetően azért nem, mert a vállalkozói működési forma volt a legkényelmesebb és a leggazdaságosabb az önkormányzatnak.

– Az önkormányzati tagok hogyan szavaztak, amikor a vállalkozásba adásról döntöttek?

– A képviselők szavazatai megozlottak. Többen, elsősorban azok, akik jól ismerték a tevékenységünket és beleláttak az intézményi gazdálkodásba, elleneztek vagy tartózkodtak a szervezeti formával szemben.

– Az elmondottak alapján leszögezhetjük, hogy a döntéselőkészítő folyamatba az intézmény munkatársai, továbbá az intézmény használói nem szólhattak bele?

– Igen.

– Hogyan értesült a lakosság arról, hogy megváltozott az intézmény működési formája?

– A helyi és a megyei lapok több alkalommal foglalkoztak az átalakulással, én személy szerint többször nyilatkoztam arról, hogy ezen túl nem költségvetési intézményként, hanem egyéni vállalkozóként viszem az intézmény tevékenységét. Megjegyzem, hogy ez a lakosságot különösebben nem érdekelte, még ma is van olyan, aki rácsodálkozik arra, hogy én nem közalkalmazott, hanem vállalkozó vagyok.

2. Dokumentumok

– Van-e az önkormányzatnak közművelődési rendelete?

– Igen, amelyet még a vállalkozásba adást megelőzően alkottak.

– Milyen megállapodást kötött veled az önkormányzat?

– Közművelődési megállapodást, amelynek az alapja az általam benyújtott pályázat volt.

– A közművelődési megállapodásba nem foglalt tevékenységek esetében mi az eljárás? Kezdeményezel-e fejlesztéseket és annak kérheted-e az önkormányzattól az anyagi fedezetét?

– Ilyenre eddig nem került sor. Önkritikusan megjegyzem, hogy erre még nem gondoltam, de ez a túlzott leterheltségemből adódik. Ugyanakkor az önkormányzat sem keresett meg azáltal, hogy a megállapodásban foglaltaktól eltérően újabb feladatokat oldjak meg. Nagyon vigyáznak arra, hogy csak a leírtak valósuljanak meg, amelynek alapja vélhetően az, hogy ne kelljen több támogatást biztosítaniuk számomra.

– Milyen szinkronitás fedezhető fel a helyi rendelet tartalmi elvárásai és a közművelődési megállapodás között?

– Visszatükröződik a helyi rendeletben megfogalmazott tartalmi elvárások a velem kötött közművelődési megállapodásban.

– Hány évre szól a megállapodás?

– Öt évre. Az öt év letelte után mindkét fél közösen értékelheti az eltelt időszakot, és pályázat nélkül meghosszabbítható a megállapodás.

– Kötött-e az önkormányzat más szervezettel közművelődési megállapodást?

– Tudomásom szerint nem. Az önkormányzatnak az endrődi városrészen van költségvetési szervezetként működő művelődési háza. A közművelődéssel foglalkozó civil szervezetek támogatására éveken ezelőtt pályázati alapot hozott létre. Ez biztosítja megállapodás nélkül a szervezetek egyik anyagi forrását.

3. Gazdálkodás

– Milyen gazdasági számításokat végeztetek a szerkezeti átalakulás előtt?

– Az alapja az intézmény korábbi költségvetése volt. Elsősorban a közüzemi számlák, a bérek és az alkalmi rendezvények gazdasági adatai. Főleg a kiadásokból indultam ki. Természetesen egy nyereségtartalmat is igyekeztem beállítani. Szerettem volna az épületben működő bűfét közvetlenül működtetni, de rájöttem, hogy ehhez szükséges ismeretekkel nem rendelkezem, így az jelenleg is hasonló bérleti formában üzemel.

Belekalkuláltam tapasztalati adatok alapján a várható terem-bérleti díjakat.

– Mennyi volt az önkormányzat támogatása, amikor még költségvetési intézményként működött a művelődési ház, és mennyi volt a saját bevétele?

– Az utolsó évben 6 millió Ft volt az éves önkormányzati támogatás és 5 millió Ft a saját bevétel.

– Ez jelenleg hogyan néz ki?

– 4,5 millió Ft az önkormányzat támogatása és lényegesen kevesebb a saját bevétel, mint volt addig, amíg önkormányzati intézmény voltam. Ennek oka az elmaradó pályázati lehetőségek és a tevékenység csökkenéséből eredő alacsonyabb saját működési bevétel.

– Mennyivel hirdették meg a vállalkozásba vételt?

– 4,2 millió forinttal. Igazából nem tudom, hogy ezt az összeget hogyan számolta ki az önkormányzat, csak következtetek arra, hogy az épület üzemeltetési költségeit vették alapul, s erre tettek rá még egy kisebb összeget, amelyet kétféleképpen értékelhetek. Vagy a tartalmi tevékenységre szánták a többi összeget, vagy pedig az ott dolgozók bérfedezetére.

A KÖZMŰVELŐDÉS SZERVEZETRENDSZERE

A havonta kapott 350.000 Ft nem volt elég a rezsi és a bérekre. A megállapodásban rögzítettük, hogy a fenti összeg az évi inflációval növekszik, 2000-ben 8 %-kal növekedett is.

– **A szolgáltatás díjait ki határozza meg?**

– Alapvetően én, a terembérleti díjknál elsősorban a civil szervezet esetében a testület jóváhagyása szükséges. Az egyéb szolgáltatások, vagyis a tartalmi tevékenységből származó tanfolyami, vagy jegybevételi összegeket viszont egyértelműen én határozom meg, abba az önkormányzat nem szól bele.

– **Milyen formában kapod meg az önkormányzati támogatást?**

– Havonta kiállítok egy számlát, amely támogatásról szól.

– **Ellenőrizi-e az önkormányzat az általa nyújtott támogatás felhasználási jogcímait?**

– Elvileg ellenőrizhetné, de ezt nem teszi. A megállapodásunkban az szerepel, hogy évente a tartalmi tevékenységről számoljak be. Nagyon nehéz kimutatni – és ezt nem is tettem eddig – hogy mire költöttem el a 350.000 Ft-ot. Összetett dolog, hogy ezt a közüzemi díjakra, vagy a különböző ingyenesen adott termek kiszolgálásához szükséges eszközökre használom fel.

– **Gondolkodtál-e azon, hogy az önkormányzattól kapott támogatást közművelődési szolgáltatásként számlázd le?**

– Igazából nem, mert ahhoz nagyon alapos árkalkulációt kellene elvégezni.

– **Milyen bevételi forrásaid vannak?**

– Az önkormányzat havonta biztosított támogatása

– Terembérleti díjak

– Az alkalmi rendezvények jegybevételei

– Az önkormányzat pályázati alapjából nem részesülök

– Az országosan meghirdetett pályázati forrásokból nem részesedek, ennek kettős oka van: az egyik, hogy fizikailag nincs időm követni a pályázatokat, mert lekötnek a mindennapi teendők, nincs munkatársam, aki ebben segítene. A másik oka, hogy a pályázat kiírói csak az önkormányzatokra, a közművelődési intézményekre és a közművelődéssel foglalkozó civil szervezetekre gondolnak, mint potenciális pályázókra, több esetben ki is zárják a közművelődési vállalkozókat.

– Szponzori támogatásokat nem kapok. Kialakult az a szemlélet, hogy én is vállalkozó vagyok, és az egyik vállalkozó a másiknak miért adjon támogatást. Bennem is megvan ez a szemlélet, tehát nem is kérek segítséget. Pl. egy gyermeknapnál csak azok ajánlottak fel díjakat, akik a rendezvény kapcsán üzleti haszonra tettek szert. Akitől nem kértem helypénzt, a felajánlott tárggyal váltotta ki az összeget. Kivételt jelent a KNER Nyomda, amellyel korábban is nagyon szoros kapcsolatunk volt, ő segítséget nyújt, elsősorban a papírral, illetve a műsorfüzet nyomtatásával. Ő az egyetlen szponzorunk.

– **Az épület felújítására költesz-e, illetve a technikai eszközök, berendezési tárgyak fejlesztését hogyan valósítod meg?**

– A karbantartási feladatokat ellátom, asztal, szék, zár, stb. javítás, erre a közművelődési megállapodás is kötelez.

Technikai eszközöket is vásároltam, amely a szolgáltatásom színvonalát növelte. Pl. reflektorok, számítógép. Ezeket az eszközöket, a megállapodás felbontását követően vagy hazaviszem, vagy pedig az önkormányzatnak felajánlom megvásárlásra, hiszen ezek az én tulajdonomat képezik.

– **A technikai felszereltség javítása érdekében az önkormányzat részt vesz-e a minisztérium által meghirdetett érdekeltség-növelő pályázaton?**

– Nem. Amikor még önkormányzati intézményként működünk, kezdeményeztem, hogy nyújtsunk be pályázatot, de a döntés az volt, hogy a másik intézmény eszköze fejlesztéséhez igénylik a támogatást. Azóta nem kezdeményeztem.

– **Mi a gazdálkodással kapcsolatos filozófiád?**

– Vállalkozó vagyok, tehát fontos számomra, hogy mint vállalkozó, talpon tudjak maradni. Mindig számolnom kell azzal, hogy mi mennyibe kerül, hiszen valamilyen költséget egyedül kell kifizetnem, vagyis az általam igénybe vett szolgáltatásokért én fizetek, a tölem igénybe vett szolgáltatásokért pedig az igénybevevő. Mindennek ára van. Nem érzem magam jó vállalkozónak, mert működik bennem a népművelői mentalitásom, sokszor engedek és ingyen adom azt, amiért nekem fizetnem kell.

– **Az elmondottak alapján kijelenthetjük-e, hogy az önkormányzatnak kettős célja volt a vállalkozói működtetési formával; egyrészt, hogy az intézmény és az intézmény dolgozói kikerüljenek az önkormányzati szférából, másrészt, hogy egy jelentős anyagi megtakarítást érjen el az önkormányzat.**

– Igen, a végső cél az volt, hogy kevesebb pénzből működjön a művelődési ház, de megvalósítsa mindazokat a tevékenységeket, amelyeket korábban végzett.

4. Tevékenység

– **Milyen tevékenységek működtek a vállalkozási forma előtt a művelődési házban?**

– Ugyanazok a tevékenységek működnek jelenleg is az intézményben, mint akkor, amikor még önkormányzati fenntartásúak voltunk. Legfeljebb számszerűen kevesebb.

Az utóbbi 10 évben a közművelődésben jelentős változás valósult meg. A mi településünkön nagyon sok közösség úgy döntött, hogy egyesületi formában működik, vagy hivatalosan bejegyezték, vagy pedig jogi személyiséggel nem rendelkező csoportként. Ez a folyamat gyakorlatilag befejeződött akkorra, amikor a vállalkozásba adás bekövetkezett. Intézményünknek a hagyományos értelemben vett kiscsoportja már nem volt. A közösségek megválasztották a vezetőjüket. Ők jöttek be hozzánk különböző kérésekkel. A csoport autonómiájába mi nem szóltunk bele, mi teljesítettük kéréseiket. Vagyis az egyik alapfeladatunk volt és ez ma is megmaradt, a csoportoknak helybiztosítás, információval és egyéb módon történő segítése.

A második nagy tevékenységi körünk az alkalmi rendezvények szervezése volt. A 80-as évektől Gyomaendrődön megszűnt az az állapot, hogy csak a művelődési ház szervez közművelődési rendezvényeket. Sorra jöttek létre az egyesületek, és alakultak olyan csoportok, amelyek a művelődési háztól függetlenül alakították ki a tevékenységüket. Pl. a nyelviskola, amelyet pedagógusok hoztak létre, és ők szervezik e tevékenységet a településen. Ez által megszűnt a művelődési ház nyelvoktatási tevékenysége. Versenyházként megmaradhatott volna, de úgy véltem, hogy erre nincs szükség, hiszen az ő tudásuk sokkal jobb ehhez, én arra vállalkoztam, hogy a műsorfüzetben propagálom a tevékenységüket.

Hasonló példát tudok elmondani egy zenei világnapi rendezvényről. Megkeresett a zeneiskola mellett működő Hang Alapítvány, akik arra kértek, hogy a korábban művelődési ház által szervezett rendezvényről mondjunk le, mert ezt a jövőben ők szeretnék megvalósítani. Ennek a rendezvénynek a helye részben a művelődési ház, részben a templom lett.

Fotós alkotótábor működik a településen, az is egy civil csoport kezdeményezéséből jött létre, a tevékenységükbe nem

kapcsolódok be, viszont itt az intézményben helyet biztosítottunk a kiállításra, annak technikai feltételét adjuk, és foglalkoztunk a látogatókkal.

Ezek a példák azt jelentik, hogy a „felkent” művelődési ház tevékenységét a civil szervezetek jelentős részben átvették, amit én helyesnek is tartok. A város közművelődési tevékenysége nem változott, viszont a szereplők igen.

Hogyan változott a tevékenység struktúrája 1999 februárjától?

– A vállalkozási formában történő működés a tevékenység szerkezetében nem jelentett változást, legföljebb annyit, hogy a városi nagyrendezvények tartalmába egyáltalán nincs beleszólásunk.

Tevékenységünk alapelemei:

- helybiztosítás a civil szervezeteknek és csoportoknak
- helybiztosítás különböző közművelődési rendezvényeknek
- helybiztosítás a felnőttek nevelési formáknak. A kezdeményezői minden esetben a tanfolyam szervezői vagy vezetője, mi

bekapcsolódunk a propagandába, a hallgatók toborzásába. Pl. Békéscsabai BRMKK, Munkaügyi Központ

– helybiztosítás a városi érdekű közéleti eseményeknek, rendezvényeknek

– alkalmi rendezvény szervezése; színházi előadások szervezése, kiállítások rendezése, versenyek rendezése, pl. gyermekrajz, ünnepek kultúrája – dolgozat pályázat, kispasztika kiállítás

– információkövetés

– Gyomaendrődi műsorfüzet készítése

– **Nem érzed-e, hogy az értelmiségi feladatkör helyett gondnoki szerepkört vettél föl?**

– Igen, én vallom, hogy „nagy gondnok” vagyok, az emberek között élek, és kiszolgálom őket. Beszélgetek velük, ezt tartom egy fontos információs szerepkörnek, biztosítom számukra az infrastruktúrát. Ami benn történik a teremben, ahhoz nincs közöm.

– **Az elmondottak emlékeztetnek a század első felében működő egyesületek „köri szolgájának” szerepkörére, akinek az volt a feladata, hogy a termet biztosítsa, eljuttassa a meghívókat; a tartalmi tevékenység meghatározása az elnökség feladata volt. Úgy tűnik, hogy te most a falunak vagy a „köri szolgája”.**

– Igen, ez vonatkozik a civil szervezetekkel való kapcsolatomra is, de a különböző más, nagyrendezvényekre is, hiszen a megállapodásban benne van, hogy milyen típusú eseményeknek kell helyet biztosítanom, ott is ezt a szerepkört töltöm be. Pl. milleniumi zászlóátadás, kihelyezett megyegyűlés, gyomaendrődi elszármazottak világtalálkozója.

– **Meséld el, hogy a gyomaendrődi elszármazottak világtalálkozója hogyan zajlott le? Ki találta ki, ki működött közre a program kialakításában és ki, kik valósították meg?**

– Gondot okoz nekem, hogy a humán vagy kulturális programok esetében az önkormányzat nem bízta meg az intézményünket, és engem sem. Az említett rendezvény összefogását, koordinálást az aljegyzőre bízta, aki tőlem tanácsokat kért, de alapvetően az irányítás a polgármester kezében volt. Itt a mi feladatunk a helybiztosításra korlátozódott, és a már kiválasztott szereplőkkel történő koordinálásra. A koncepció és a részletes program kialakításában nem kérdezték meg a véleményünket.

– **Ez nem abból adódik, hogy „a település szolgája”-ként tartja az önkormányzat a művelődési ház munkatársait, amióta vállalkozásban dolgoztok?**

– Nem, ez korábban is jellemző volt az önkormányzat és az intézmény viszonyára, bennünket mindig végrehajtó feladatokkal bíztak meg, szakmai autonómiánk nemigen volt.

– **Miben nyilvánul meg a közösségnek, civil szervezeteknek nyújtott segítségetek?**

– A hely biztosításán túl napi munkakapcsolatban állunk, megbeszéljük velem vezetési gondjait. Segítségnyújtunk pályázatok elkészítésénél, egy-egy program megvalósításában, meghívók szerkesztésében, egy-egy levél legépelésében.

Havonta megjelentetem a programfüzetet, amelyben ingyen és bérmentve a civil szervezetek tevékenységét is népszerűsítem.

5. Személyi ellátottság

– **Milyen változás következett be a munkatársak területén?**

– A változás előtt hét alkalmazottja volt az intézménynek.

Az igazgatón kívül két népművelő, egy gazdaságis és három kiegészítő munkatárs. Valamennyi munkatársnak felmondott az önkormányzat, megkapták a végkielégítést.

Jelenleg népművelői munkakörben egyedül dolgozom, van egy takarítóm, egy technikusom. A korábbi hét munkatárs helyett hárman vagyunk, és van a munkaügyi központ által egy 100 %-osan támogatott ügyviteli munkatársam. A gazdálkodást és egyéb jellegű feladatokat számlás megbízásokkal igyekszem elvégeztetni.

– **Az intézménynek – vagy személy szerint neked – van-e ún. „hold udvara” az önkéntes munkát vállalókból?**

– Nincs.

6. Szervezeti forma

– **Kívánsz-e változtatni a közeljövőben a szervezeti léteden?**

– Három oldal kezdeményezhetné, hogy valami történjen.

Az önkormányzati, a lakossági és én, mint vállalkozó. Úgy érzem, egyikben sincs szándék arra, hogy változás következzen be.

– **Ezek szerint mind a három oldalnak megfelelő a vállalkozásban működő művelődési házi forma?**

– Nekem a legkevésbé. A másik két fél meg van elégedve.

– **Ha választanod kellene az önkormányzati vállalkozói és nonprofit működési forma közül, melyiket választanád?**

– A nonprofitot, mert a vállalkozói formában nagyon hiányoznak a pályázati támogatások, és az önkéntes munkások.

– **Kérlek, hogy tapasztalok alapján röviden foglalj össze a vállalkozási forma előnyeit, illetve hátrányait, a korábbi működési formával szemben!**

– A vállalkozói forma előnye:

– Nagyobb önállóságot biztosít, és nagyobb önállóságot követel meg a vállalkozótól.

– A gazdálkodás sokkal egyszerűbb, kevesebb a bürokrácia.

– Környebben lehet a munkatársakat mozgatni. A közalkalmazotti törvény túlságosan védi az alkalmazottakat, akkor is foglalkoztatni kell, ha kevesebb a munka, illetve ha rosszul végzi a tevékenységét.

– Magasabb jövedelmet érhet el a népművelő a vállalkozói formában, mint közalkalmazotti formában. Jövedelme attól függ, hogy mennyire ügyes és milyen tevékenységeket valósít meg. Semmilyen jogszabály nem korlátozza a mértékét.

– **Előnye, hogy korábban mindig megkérdőjeleztem, hogy mi is az én feladatomban. Most a feladatomban megtaláltam, azzal hogy üzemeltetem az intézményt, és az igénybevevőket kiszolgálom.**

– A tulajdonosi szemlélet erősödött, jobban törekszünk a hatékonyságra és a takarékosra.

A KÖZMŰVELŐDÉS SZERVEZETRENDSZERE

- Hátrányok:
 - A vállalkozási formában a közművelődés tartalmával való foglalkozás háttérbe szorul.
 - A település humán fejlesztésében az intézmény és ezáltal én, mint vállalkozó egyáltalán nem veszek részt, a népművelői értelmiségi tevékenység átalakul alapvetően, mások által kitárlt közművelődési tevékenység technikai kiszolgálásává.
 - A népművelői létszám jelentősen lecsökkent, gyakorlatilag egyedül maradtam, amelynek vonzata, hogy a tartalmi tevékenység is a korábbihoz képest csökkent, és sokkal több „nem népművelői” munkát kell ellátnom.
 - Hátránya, hogy a népművelő egyedül van, nincs konzultációs lehetősége.
 - Az épület üzemeltetése és az általam fővállalt alkalmi rendezvények óriási terhet jelentenek, amely mellett fizikailag semmi másra nem maradt időm. Rendszeresen szeretnék elmenni különböző képzésekre, de ezt nem engedhetem meg magamnak.
 - A közvetett közművelődési támogatásból – pályázatok – gyakorlatilag kizáródik az intézmény, sem a tartalmi tevékenységre, sem az eszközfejlesztésekre nincs lehetőség pályázni, amely nagyban megnehezíti az intézmény jelenlegi tevékenységét, hosszabb távon pedig a felszereltségének korszerűsítését. Az önkormányzat ez utóbbira az elmúlt két évben nem nyújtott támogatást, mindössze annyi fejlesztés volt, amennyit én a saját jövedelmemből megvalósítottam.
 - A vállalkozói formához hozzátartozik, hogy a képződött nyereség után nyereségadót kell fizetni. Ez újabb összegeket von el a tartalmi tevékenységtől.
 - A munkatársak elestek a közalkalmazotti juttatásoktól.
 - A közművelődési tevékenység fejlesztését akadályozza, hogy behatárolt az önkormányzat támogatása, ezért a jelentkező igényeket, ha a saját pénztárcám nem engedi meg, nem tudom megvalósítani.
 - Megszűnt az intézmény önkéntes segítőknek köre.
 - A gazdálkodás szemlélete nem változott, az önkormányzattól kapott támogatás jelenti a bevételi alapot, amely nem kifejezetten feladatellátást takar, hanem az általános működést.
 - Nem tiszta vállalkozási forma, hiszen az önkormányzat támogatása nélkül nem áll meg a lábán, a közművelődési tevékenység nem hoz profitot.
 - Nehezen lehet belőle megélni, hiszen a munkatársakat a jogszabálynak megfelelő juttatásokban kell részesíteni, ez tovább fog súlyosbodni a minimálbér megemelésével, lehet, hogy ez jövőre újabb létszámcsökkentést eredményez.
 - Kiknek és milyen helyi társadalmi feltételek mellett ajánlod a vállalkozói működtetési formát?
 - Jól felszerelt, nagyteremmel és több kisteremmel rendelkező épületi feltételek szükségesek, a vállalkozás alapja az infrastruktúra bérbeadása.
- A vállalkozói forma alapvetően városokban él meg, ott, ahol civil szervezetek vagy valamilyen közösségek vannak, és ezek igénybe veszik az épületet.

II. Az elemzett dokumentumokról

1. Közművelődési megállapodások

A mellékletben található két közművelődési megállapodás néhány pont kivételével azonos. A szövegezése is azonos. Az alábbiakban arra törekszem, hogy röviden bemutassam, hogy mit tartalmaz a két alapidokumentum, kitérve a különbségeikre.

Ingó- és ingatlan vagyon

- A művelődési ház épülete és a teljes ingóság az önkormányzat tulajdonában marad
 - A vállalkozó népművelőt az önkormányzat kötelezi a vagyonbiztosításra. (Lopás, szándékos rongálás esetén a biztosító által nem fedezett összegeket a népművelő köteles megtéríteni.)
 - A vállalkozó gondoskodik az épület karbantartásáról, ki-sebb felújítási munkákról.
 - A rendeltetésszerű használat során kiselejtezendő vagyontárgyakat szakértők bevonásával az önkormányzat selejtezi.
 - A vállalkozó által vásárolt ingóságok a saját tulajdonát képezik, a megállapodás megszűnését követően a tárgyakat, eszközöket felajánlja megvásárlásra az önkormányzatnak, esetleg máshol értékesíti.
 - A vállalkozó gondoskodik az épület és az ingóságok rendeltetésszerű hasznosításáról.
 - Az eleki közművelődési megállapodásban szerepel, hogy a jelentősebb felújításokat az önkormányzat végzi. A gyomaendrődi-ben ezt nem rögzítették, a művelődési ház vezetője ez évi beszámolójában viszont utal arra, hogy ez egy szóbeli megállapodás volt közte és az önkormányzat között.

Az intézmény nyitvatartása

- Az eleki közművelődési megállapodás rögzíti, hogy a művelődési házat hétköznapokon 10 órától, szombaton 13 órától 20 óráig kell nyitva tartani.
- A gyomaendrődi közművelődési megállapodásban nem találtunk erre utaló kikötést.
- Mindkét megállapodás tartalmazza, hogy amennyiben másfél hétnél hosszabb ideig a vállalkozó népművelő be akarja zárni a művelődési házat, ezt köteles engedélyeztetni az önkormányzattal.

Termek hasznosítása

- Mindkét közművelődési megállapodásban a termék hasznosítására három alapidjat határoznak meg.
- A termék térítésmentes igénybevétele
 - mind a két megállapodásban az önkormányzat térítésmentesen veszi igénybe a művelődési ház terméit azon rendezvények számára, melyek a lakosság széleskörű tájékoztatását szolgálják, pl. közmeghallgatás, országgyűlési; önkormányzati képviselő választás, stb.
 - az eleki közművelődési megállapodásban lényegesen nagyobb arányt képvisel a térítésmentes igénybevétele, mint a gyomaendrődi-ben. Itt az előzőeken túl még az egészségügyi célra, közösség próbáira, továbbá kisebbségi önkormányzatok közművelődési rendezvényeire is ebben a formában vehetik igénybe a termeket.

A termék önköltséges igénybevétele

- mindkét megállapodás tartalmazza az önköltségszámítás alapját. Konkrétan ez a biztosítási díjat, a fűtés-világítást és a m²-re jutó bérköltséget jelenti.
- a termeket önköltségesen kell biztosítani a megállapodás értelmében a település közművelődésével, közösségi életével kapcsolatos tevékenységekre.
- A termék piaci értékesítése
 - az előzőekben nem rögzített esetekben a vállalkozó maga dönti el a terem bérleti díját.

Tartalmi tevékenység

- A gyomaendrődi közművelődési megállapodás a közművelődés tartalmi tevékenységére utaló részt nem tartalmaz.

A KÖZMŰVELŐDÉS SZERVEZETRENDSZERE

– Az eleki közművelődési megállapodás két tartalmi tevékenységet határoz meg, nevezetesen a vállalkozó népművelő köteles megszervezni a városi megemlékezéseket, melyek során az adott napon a világon általában megemlékeznek, pl. Föld Napja, Környezetvédelmi Nap, továbbá a településen a nemzeti ünnepek megemlékezése is a feladata. További tartalmi tevékenysége, hogy minimum 3 héten keresztül elsősorban a helyi alkotóművészek munkáiból kiállítást rendezzen.

Személyi feltételek

– Mind a két megállapodás rögzíti, hogy olyan munkatársakat kell alkalmazni, akik a megbízást szakszerűen teljesítik.

Ellenőrzés

– Az önkormányzatok a megállapodásokban kikötötték, hogy évente egy alkalommal köteles a vállalkozó-népművelő tartalmi tevékenységről beszámolni, ettől eltérően is kérhet beszámolót a testület, és alkalmanként ellenőrizheti a tartalmi tevékenység megvalósulását.

Önkormányzati támogatás

– Mind a két közművelődési megállapodás konkrét összeget tartalmaz, amelyet havonta utal az önkormányzat a népművelő számlájára.

– A megállapodás időpontjában rögzített összeget évente az infláció mértékével növeli az önkormányzat.

A megállapodás megszüntetése

– Mindkét megállapodás rögzíti, hogy az öt év leteltével megújítható a „szerződés”.

– Közös megegyezéssel mindkét fél felbonthatja a megállapodást.

– Egyoldalúan felbonthatja a megállapodást a vállalkozó-népművelő, ha az önkormányzat az általa vállalt összeget nem folyósítja.

– Az önkormányzat egyoldalúan felbonthatja a megállapodást, ha a vállalkozó-népművelő a díjtétel szabályait nem tartja be, ha elmulasztja a tájékoztatási kötelezettségét, illetve nem rendeltetésszerűen használja az épületet.

Összegzés

A közművelődési megállapodások alapvetően a közművelődési tevékenység helyszíneit és feltételeit, továbbá azok működési mechanizmusát szabályozzák.

Az 1997 évi CXL. Sz. tv. s kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről 79. §-a értelmében a közművelődési megállapodásoknak az alábbiakat kell tartalmaznia:

„Az elvégzendő közművelődési szolgáltatást és annak díját, a közművelődési tevékenységben érintettek körét, az ingyenes, vagy térítési díjért igénybe vehető szolgáltatásokat, a közművelődési szolgáltatás igénybevételi lehetőségeinek minimális időtartamát és rendszerességét, a közösségi szintér, illetőleg a közművelődési intézmény közművelődési célú minimális nyitva tartását, a megállapodás személyi, tárgyi és pénzügyi feltételeit, a közművelődési feladat megvalósításában közreműködőktől megkívánt szakképzettséget.”

2. A vállalkozó-népművelők pályázatai

A művelődési házak igazgatói feladatkörére beadott pályázatok mindegyike egyedi.

Ez szakmánk alaptézisével a „személyiségfüggőséggel”, a települések másságával, a helyi társadalom, illetve a helyi társadalom igényeinek különbözőségével magyarázható.

A fentiekből adódik, hogy a kollegák pályázatában a közművelődési tartalom, a tartalom megfogalmazása, a tartalomból kiolvasható szemlélet, az alkalmazni kívánt keretek és munkamódszerek eltérőek.

A két pályázat megegyezik abban, hogy mindkettő igényes és szakszerű.

A két példa alapján nincs különbség a tekintetben, hogy az önkormányzat vállalkozói vagy költségvetési intézmény élére keres vezetőt, mert a mellékelt pályázatok beadhatók az önkormányzati fenntartású művelődési ház vezetésére is.

A gyomaendrődi pályázat üzleti tervet is tartalmaz, az eleki nem. Ennek magyarázatát a vállalkozásba vétel kétféle genezisében találhatjuk. (Interjúkban részletesen kifejtve.)

3. Éves beszámolók

Mindkét beszámoló gazdag közművelődési tevékenységet mutat be.

A gyomaendrődi arra vállalkozik, hogy felsorolja azokat a tevékenységeket, formákat, eseményeket, rendezvényeket, amelyek az elmúlt egy év alatt az épület falai között megvalósultak. Ugyanezt teszi az eleki beszámoló is, annyi különbséggel, hogy az elemzi a tevékenységeket, leírja, milyen kezdeményezései voltak, azok közül melyeket sikerült megvalósítani, és mik voltak a sikertelenek.

Az eleki beszámoló a közművelődési megállapodásban rögzített feltételek megvalósítását külön elemzi, a gyomai nem. Mindkét népművelő az épület falai között megvalósuló tevékenységet sajátjának tekinti, függetlenül attól, hogy azt ő szervezi, vagy annak helyet ad.

Az eleki beszámoló részletesen elemzi a településen és a településen kívül kialakult kapcsolatrendszerét, a gyomai erre nem tér ki.

Mindkét beszámolóból hiányoznak a látogatottságra és a gazdálkodásra vonatkozó adatok.

Az eleki beszámoló konkrétan utal arra, hogy kéri az önkormányzattól, hogy a következő évben várható 9,5 – 10 %-os inflációval növeljék meg a támogatást. A gyomaendrő-diben erre nincs utalás.

A szervezeti formára vonatkozóan a gyomaendrődi beszámolóban találtunk utalást. A kollégánál sorra veszi a vállalkozásban történő üzemeltetési forma előnyeit és hátrányait.

III. A (felhasznált) dokumentumok

- Elek Város Önkormányzata Képviselő-testülete 161/1999. (IX.27.) sz. önkormányzati határozatával létrejött közművelődési megállapodás
- Gyomaendrőd Város Képviselő-testülete 35/1999. (I.28.) kt. sz. határozatával megkötött közművelődési megállapodás
- Pályázat a Reibel Mihály Művelődési Ház vezetői állására
- Pályázat a Gyomaendrődi Katona József Városi Művelődési Központ vállalkozási formában történő üzemeltetésére
- Beszámoló a Reibel Mihály Városi Művelődési Központ 1999-2000. évi munkájáról
- Beszámoló a Katona József Művelődési Központ közművelődési megállapodás alapján történő üzemeltetéséről, 1999. február 1 – 2000. október 31.